

Bemmelse en Ressense vondsten in het RMO – Leiden

Paul Oostervink
Werkgroep Archeologie

Inleiding

Nu de Keltische munt niet in Bommel was gevonden maar in Bladel¹, was ik benieuwd of er andere Bemmelse en Ressense vondsten in het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) waren geregistreerd. Gelukkig bleek dat het geval en de heer L.W.S.W. Amkreutz² stuurde mij een omvangrijke lijst met vondsten, gedaan in Bommel en Ressen. Maar eerst een korte inleiding over dit museum.

Rijksmuseum van Oudheden – Leiden³

Prof. mr. dr. C.J.C. Reuvens (1793-1835)⁴

Het RMO is gevestigd in een oud herenhuis en begijnhof, gelegen aan het Rapenburg 28 te Leiden. Het museum werd door Koning Willem I in 1818 gesticht en hij benoemde de Leidse hoogleraar archeologie C.J.C. Reuvens als eerste directeur. Het museum beheert collecties van archeologische artefacten⁵ afkomstig uit culturen die van grote invloed zijn geweest op onze hedendaagse cultuur. Daarnaast beheert het museum ook de topstukken van de Nederlandse archeologie, daterend van de prehistorie tot aan het einde van de middeleeuwen.⁶

De collectie is verdeeld over een aantal afdelingen, een indeling die is doorgevoerd in de vaste tentoonstelling. De afdelingen zijn: Egypte, Nabije Oosten, Klassieke Wereld met Griekenland, Etrurië en het Romeinse Rijk, Nederland met Prehistorisch /Romeins en Middeleeuws Nederland.

In 2018 viert het RMO haar 200-jarig bestaan.

Voorgeschiedenis

G.J. van Olst rond 1930⁷

Ondanks de vondstmelding, gedaan in 1930 door de heer G.J. van Olst (1877-1958) te Ressen, heeft er tussen 1930 en de eerste opgraving in 1941 geen archeologisch onderzoek plaatsgevonden door het RMO.

De meeste vondsten - gedaan door dr. W.C. Braat te Ressen en De Heuvel in 1941 en 1943 - zijn in 1948 door het RMO ingevoerd en dragen zodoende een objectnummer beginnende met die jaargang. Aan de hand van de twee objectlijsten met vindplaatsen van Bommel (47 objecten) en Ressen (67 objecten) zal ik een viertal vondsten worden beschrijven.

Ressen

Op de objectlijst met vindplaatsen in Ressen staat onder volgnummer 56 een Keltische munt vermeld die in 1975 op de woerd in Ressen is gevonden. De heer J. Brattinga⁸ van het RMO verklaarde

desgevraagd, dat deze munt niet het muntje met het nummer k 1982/2.1 is, dat in Bladel is gevonden. Met andere woorden: Bemmelse - lees Ressen - heeft nu toch zijn 'eigen' Keltische munt. Deze Keltische munt werd in 1975 door Henk Houterman uit Bemmelse gevonden en in 1985 aangekocht door het RMO. Houterman trof de munt aan op de woerd in Ressen achter de protestantse Kerk.

Op de keerzijde staat een naar links gaand paard met karrenwiel. Dit motief is een gestileerde versie van het tweespan op de munten van Philippus II van Macedonië.⁹ De epsilonstateren worden toegeschreven aan de Nerviers, omdat de munten vooral werden teruggevonden in het gebied dat zij bewoonden in de 1ste eeuw v. Chr. Mogelijk staat op de voorzijde van de munt de dubbele krul gelijkend op de Griekse letter epsilon (ε).

*Keltische epsilonstater, c. 50 BC. Metaal: goud, 5,92 gram
Afdeling: Prehistorie. Inventarisnummer e 1985/10.1
Beschrijving: Twee gouden muntjes, Bladel en Ressen
Bron: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden*

Op de objectlijst met vindplaatsen in Ressen staat onder volgnummer 51 een fraai gerestaureerde aardewerk kan vermeld met ingeknepen tuit van grof grijs Romeins aardewerk. Veel verlijmingen en aanvullingen; kleine stukjes ontbreken aan de rand en voet. De objectlijst van Ressen omvat 67 objecten met veelal aardewerk voorwerpen.

*Aardewerk kan, h. 32 cm; diameter 20,5 cm
Afdeling: Provinciaal Romeins. Inventarisnummer e 1948/2.70
Bron: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden*

Bemmel

De objectlijst met vindplaatsen in Bemmel vermeldt als eerste dit hoofd van terracotta. Het object werd in april 1840 gevonden bij het huis De Plak/ De Plack (voorheen ook huis Randwijk) te Bemmel in eigendom toebehorend aan de heer mr. L.N. van Randwijk (1807-1891). Voor het RMO is niet bekend wie of wat het terracotta hoofd voorstelt. Later geschonken door de heer Bunck uit Arnhem aan het RMO.

*Terracotta aardewerk 16,4 x 12,4 x 18,6 cm
Afdeling: Provinciaal Romeins. Inv.nr. BP 1
Bron: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden*

Het vierde object is een fragment van een glazen armband vervaardigd uit een rond gebogen staaf van bruin en geel gestreept glas.¹⁰ Dit soort armbanden (fragmenten) worden vaker in het Rivierengebied gevonden dan elders in Nederland. Er wordt verondersteld dat ze lokaal in dit gebied zijn vervaardigd. Vindplaats van onderstaand object is in 1943 gedaan bij De Heuvel, Bemmelen.

*Armband vervaardigd uit een rond gebogen staaf van bruin en geel gestreept glas
Afdeling: prehistorie 100 BC-100 AD. Inv. nr. e 1943/7.26
Bron: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden*

De meeste van de hier getoonde vondsten bevinden zich in het depot van het RMO. Een uitzondering hierop is de Keltische munt, die in een vitrine ligt in de tentoonstelling 'Archeologie van Nederland'. Dit is ook de reden, waarom de voorzijde van deze munt niet getoond kan worden. Ondanks dat drie van de vier vondsten in depot liggen, behoeft dit geen beletsel te zijn om het RMO te Leiden te bezoeken. Ik verzeker u, dat aan de hand van de tijdbalk van het RMO¹¹, uw bezoek uren zal duren.

¹ Historische Kring Bemmelen, Jaargang 26, nr 3, Sept. 2016, p34-35

² Dr. Luc W.S.W. Amkreutz (1978), Conservator collectie Nederland prehistorie, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

³ https://www.google.nl/?gws_rd=ssl#q=rijksmuseum+van+oudheden+te+leiden

⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Caspar_Reuvers

⁵ Artefact: in de archeologie de benaming voor ieder verplaatsbaar object dat door de mens is vervaardigd, bewerkt en/of gebruikt

⁶ https://nl.wikipedia.org/wiki/Rijksmuseum_van_Oudheden

⁷ Fotocollectie van mevrouw M.J.C.A Breunissen-van Olst (1933). Foto met toestemming

⁸ Joris Brattinga (1988) MA, Assistent-Conservator Nederlandse Prehistorie, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

⁹ Philippus II (382 v.Chr-336 v.Chr) was koning van Macedonië van 359 tot 336 v.Chr., uit het huis der Argeaden

¹⁰ A. Peddemors 1975. Latèneglasarmringen in den Nederlanden. Analecta Praehistoria Leidensia VIII, p. 93-145, Fig. 8:12

¹¹ Voor deze tijdbalk wordt gebruik gemaakt van een database van ruim 1.800 geselecteerde objecten uit de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden, Leiden